

EFFECTIVE QUALITY IMPROVEMENT METHODOLOGY OF STUDIES

STUDIJU KVALITĀTES PILNVEIDES EFEKTĪVIE PASĀKUMI

G.Čivčiša, J.Janauska, J.Miķelsons, N.Salienieks

Atslēgas vārdi: jaunveide, kvalifikācija, kvalitāte, pētniecība, praktizēšana, programma, rezultāts, sistēma, studijas, vadījums

Kopsavilkums: Augstākās izglītības kvalitāte – pilnvērtīgas, lietderīgas studiju programmas, produktīvas studiju norises, rīcības un procesi, efektīvs vadījums – līdzervadība, ietvarvadība un rīcībvadība. Kvalitātes sistēma ietver pamatdarbības, atbalsta un vadības procesu vadījumu, kas nodrošina augstākās izglītības kvalitāti, efektivitāti un ilgtspēju. Profesionālo studiju, mācību un praktizēšanās rezultāti aptver zināšanas, prasmes un spējas, kas raksturo bakalaura, maģistra un doktora līmeņa kvalifikāciju un profesionālās amatprasmes pakāpi. Kvalitātes pilnveidi īsteno augstskola, lai izveidotu pilnvērtīgākas, efektīvākas un ilgtspējīgākas studijas un paaugstinātu absolventu konkurētspēju vietējā, nacionālā un starptautiskā darba tirgū. Studiju organizācija sakņojas lietderīgā pārējā no mācīšanas un mācīšanas. Studējošais īsteno savas izglītības pilnveidi, racionāli apvienojot studijas profesora vadībā, mācīšanas bibliotēkā/tīklā, diskusijas ar citiem studējošiem, uzzina/saziņu internetā, praktizēšanos pētniecībā, ražošanā un grupu darbā klasēs/centros, intensīvos kursus, vasaras skolās, papildināšanos citās augstskolās, arī aizrobežā. Studijās izmantojamās interneta datu bāzes, e-pasts, mājas lapas, tālmācību līdzekļi, CD un datneši, drukas darbi, audio/video tīli, cyber-studijas/e-mācības. Augstskola – pilnīga patstāvība institucionālā organizācijā, studiju programmu veidošanā / īstenošanā, studiju norišu vadībā / pilnveidē, kā arī sadarbības ar studējošiem, profesionāliem, interesentiem veicināšanā un mūžizglītības, kvalifikācijas mācību un pētniecības sekmēšanā. Augstskolas, pētniecības iestādes, biznesa struktūras, sabiedrība un valdība rosina, izvērs un stiprina sadarbību kopīgo mērķtiecīgo nodomu īstenošanā.

Ievads

Boloņas procesā iecerēts mērķtiecīgs pēctecīgu nodomu kopums izglītības kvalitātes pilnveides pasākumu īstenošanai, lai nodrošinātu strauju tehnoloģisko sasniegumu apguvi un attīstību jaunās paaudzes studijās, mācībās un praktizēšanā, īstenojot produktīvas mācīšanās metodes un līdzekļus zinošu, radošu un prasmīgu mācītspēku vadījumā.

Berlīnē (Communique 2003 „Realizing the EHEA”) ministri akcentēja ... atbilstoši institucionālās autonomijas principiem,

kvalitātes nodrošināšana augstākā izglītībā ir katras institūcijas pamatpienākums, un tas veido pamatnosacījumus Akadēmiskās sistēmas veidojuma (atbilstības) īstenošanai novērtējumam Nacionālā kvalitātes nodrošināšanas sistēmā. ... apstiprinājies, ka augstākās izglītības kvalitāte ir nozīmīgākais dzinējspēks (sirds) EHEA izveidē. Ministri izsaka pārliecību kvalitātes nodrošināšanas turpmākās attīstības veicināšanai institucionālā, nacionālā un Eiropas līmenī, akcentējot nepieciešamību veidot vispusīgi saskaņotas kvalitātes nodrošināšanas metodoloģijas un kritērijus.

Bergenā (Communique 2005 „The EHEA – Achieving the goals”) ministri atzina ... ir pienācis laiks optimizēt studiju programmu strukturālo pārmaiņu ietekmi, tādējādi nodrošinot inovatīvas mācīšanas un mācīšanās procesus, kas Eiropai nepieciešams. Ministri uzsvēra ... pētniecības, praktizēšanos pētniecībā nozīmīgumu kvalitātes uzturēšanā un pilnveidē, tādējādi paaugstinot EHEA pievilcīgumu un konkurētspēju. ... doktora kvalifikācijas līmenis pilnībā saskaņojams ar EHEA kvalifikāciju ietvaru, izmantojot rezultātos sakņotu pieeju (outcomes-based approach). Doktora mācību (training) galvenā sadaļa ir zināšanu padziļināšana oriģinālā pētījumā. Jānovērš doktora studiju programmu regulējumi no pārvaldes un regulējošām struktūrām.

Londonā (Communique 2007 „Towards the EHEA: regarding to challenges in a globalized world”) ministri apliecināja gatavību nodomu īstenošanai sagatavot studentus nākotnes karjerai un nodrošināt iespējas personības izaugsmei, radīt un uzturēt plašu un priekšzīmīgu zināšanu bāzi, veicināt pētniecību un inovāciju.

Kvalifikāciju ietvars ir nozīmīgs instruments pārskatāmības un salīdzināmības nodrošināšanai EHEA. ... palīdz augstskolām izveidot studiju programmas un moduļus sakņojošus mācīšanās

rezultātos un kredītos, sekmē kvalifikācijas atpazīstamību un iepriekšējās mācīšanās atzīšanu.

Doktora studijas sakņojamas ... plaši daudzveidīgās doktorantūras programmās, saskanīgās ar Eiropas kvalifikācijas sistēmu, novēršot pārlieku regulēšanu, ... veicināma pieredzes apmaiņa, turpināma inovatīvo doktora programmu veidošana, kas strauji izvēršas Eiropā, kā arī sekmējama caurskatāmas uzņemšanas izveide, doktorantu vadības un vērtēšanas metodoloģijas attīstība, transversālo – kop(starp)nozaru zinību un pratības apguve, nodarbinātības veicināšanas iespēju izveide.

Profesionālo studiju augstskolu vēstulē ministriem Londonas saietā (maijs 2007.g.) izteikts rosinājums Boloņas procesa virzību īstenot saskanīgi ar sekmēm Lisabonas nostādnēs, sekmējamas mērķtiecīgas, pēctecīgas mācīšanās iespējas, profesionālo un tradicionālo grādu nozīmīguma izlīdzināšanās, profesionālo studiju pārveide pētniecībā sakņojošās, profesionālo augstskolu un industrijas sadarbība, mācībspēku kvalitātes pilnveide jaunās pieejas īstenošanai, praktisko pētījumu infrastruktūras attīstība.

Levenovā (Communique 2009 „The Bologna Process 2020 – The EHEA in the new decade”) ministri noteica nākotnes prioritātes desmitgadē:

- zināšanas un prasmes attīstās visaugstākā jaunrades un jaunveides līmenī
- studēšanā / mācīšanās / praktizēšanā studējošie attīsta zinības un pratību atbilstīgi mainīgā darba tirgus vajadzībām un nostiprina rosīgas un atbildīgas personas spējas sabiedrībā
- saimniecisko atlabšanu nodrošinās strauji mainīga, elastīga, inovatīva augstākā izglītība, kas sakņojas izglītības un pētniecības integrācijā visos līmeņos
- augstskolas sagatavo studentus nākotnes karjeras izaugsmei, rosina to personības pilnveides spēju attīstību, rada un uztur plašu priekšzīmīgu zināšanu bāzi, rosina lietderīgu pētniecību un inovāciju.

Mūžizglītošanās aptver kvalifikācijas pilnveidi, paplašinātas / padziļinātas zināšanas un izpratni, lietderīgu prasmju / spēju apguvi un pilnvērtīgu personas izaugsmi.

Studēšanas / mācīšanās / praktizēšanās īstenošanai veidojami uzņēmīgi studējošie, jauna pieeja mācīšanas un mācīšanās metodēs, vispusīgi ieteikumi, norādes un norādījumi, studiju programmas ar daudz skaidrāku

mērķējumu studējošā nodomu / ieceru īstenošanai visos trīs pēctecīgos studiju ciklos. Programmas grozījumus veic attīstošās pilnveides metodoloģijā, tā nodrošinot augstas kvalitātes, elastīgu un stingri personificētu izglītošanos (programm-led-education). Doktora studijās veicami rūpīgi lietderīgi pētījumi, kas pilnveidojami kop(starp)nozaru pētījumu metodoloģijā.

Pasaules konferencē (UNESCO July 2009, Paris „The New Dynamics of higher education and research for societal change and development”) sarežģīto nākotnes izaicinājumu sakarā augstākā izglītība kļūst galvenais dzinējspēks izcilas, dažādīgas zināšanu sabiedrības veidošanā, pētniecības, inovācijas un radošuma sekmēšanā, izstrādājot un lietojot pilnvērtīgākas tehnoloģijas, nodrošinot tehniskās un profesionālās, kā arī mūžizglītošanās iespējas. Augstākās izglītības kvalitāte ir nozīmīgākā vajadzība mūsdienās, ko īsteno, izveidojot kvalitātes nodrošināšanas sistēmu, novērtēšanas kritērijus un īstenojot visaptverošo kvalitātes kultūru institūcijās. Kvalitātes kritēriji ietver vispārējās augstākās izglītības nostādnēs, it īpaši nodomus, kas veido skaidru, patstāvīgu domāšanu un mūžizglītošanās spējīgumu, aptverot diversificētās jaunrades / jaunveides pratību. Augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanu sekmē kvalificēti, talantīgi, pārliecināti un aizrautīgi mācībspēki, pētnieki un personāls.

Kvalitātes nodrošināšana un pilnveide

Kvalitātes nodrošināšana sakņojas efektīvās vadības sistēmā, kas rosina augstākās izglītības attīstību un pilnveidi – iegūto zināšanu un prasmju izcilību. Veiksmīgu kvalitātes vadības sistēmas izveidi nodrošina institucionālā patstāvība organizācijā un vadībā.

Studenti – pilnvērtīgi partneri augstākās izglītības norisēs un vadībā, studējošiem nodrošināma labvēlīga ekonomiskā, sociālā un kultūrvidē, veicināma līdzdalība un iesaistīšanās rīcību un norišu turpmākā pilnveidē.

Augstākās izglītības kvalitāte:

- pilnvērtīgas, lietderīgas studiju programmas
- produktīvas studiju norises, rīcības un procesi

- efektīvs vadījums – līdervadība, ietvarvadība un rīcībvadība.

Kvalitātes nodrošināšana:

- programmu, norišu, rīcību kvalitātes vadība – nodrošināšana, pilnveide, izcilība
- atbilstības novērtēšana – audits, pašvērtējums, koleģiāls vērtējums, sertifikācija, reģistrācija, akreditācija
- kvalitātes pilnveide – TQM, izcilība.

Kvalitātes vadība augstākā izglītībā

Kvalitātes vadību kā patstāvīgu sistēmu veido studiju programmu īstenojošā institūcija – koledža, institūts, augstskola.

Kvalitātes sistēma aptver *pamatdarbības, atbalsta un vadības* procesu vadījumu, kas nodrošina to *kvalitāti, efektivitāti un ilgtspēju*.

Organizatoriskā vienuma struktūrā – fakultāte/ universitāte, veidojama konsolidēta vadības un atbalsta procesu kvalitātes kopīgās vadības sistēma, kas nodrošina organizatoriskās darbības *efektivitāti un produktivitāti*.

Nacionālā līmenī sakārtojama *pārvaldes un regulējošo* institūciju darbība

- rūpīgi nodalāma to profesionālās kompetences jomas
- sekmējama to pārveide no “varas struktūrām” par profesionālās darbības “vadības institūcijām”
- izveidojamas efektīvās vadības sistēmas, likvidējamās vērtīgumu nevairojošās rīcības un norises.

Augstākā izglītība – profesionālā kvalifikācija

Studiju, mācību un praktizēšanās rezultāti (*learning outcomes*) attiecīgā līmeņa amata kvalifikācijai nepieciešamās zināšanas (*knowledge*), prasmes (*skills*), spējas (*competence*).

Eiropas kvalifikācijas sistēma (European Qualifications Framework)

Kvalifikācijas raksturotāji (descriptors) nosaka pakāpi, kādā tiek novērtēta / pielīdzināta kvalifikācija – apgūtās zināšanas, prasmes un spējas darba tirgus vajadzībām saimniekošanā, sociālā un kultūrvīdē.

EQF izveidoti astoņi pēctecīgi kvalifikācijas līmeņi atbilstīgi studiju / mācību rezultātiem – profesionālo amatu vajadzībām.

Zināšanas – teorētiskās, lietišķās zināšanas, apgūtie principi un metodes studiju, profesionālās darbības jomā.

Prasmes – zināšanu, rīcībveida prasmīga izmantošana / pielietošana, kas ietver loģisko, intuitīvo un radošo darbību un praktisko rīkošanos.

Spējas – zināšanu, prasmju un personīgo iespēju izmantošana / pielietošana studijās un darbā, kā arī profesionālā attīstībā / izaugsme.

Kvalifikācija – profesionālisma līmenis, ko apstiprina kompetenta / tiesīga iestāde, novērtējot personas veikumu, guvumu un sniegumu attiecīgā profesionālās darbības jomā.

Studiju kvalitāte – nodrošināšana, pilnveide, izcilība

Augstākā izglītībā sākotnēji īstenojamas *Jaunā / Globālā pieejā* ieteiktās un *nacionālā sistēmā* izveidotās *atbilstības novērtēšanas harmonizētās sistēmas* nostādnes:

- kvalitātes nodrošināšana īstenošanā
- atbilstības apliecināšana un apstiprināšana novērtēšanas institūcijā, kas saglabājas kā prasīts nosacījums reglamentētā jomā.

Brīvajā jomā pilntiesīgi ir *pašvērtējumi, apliecinājumi, apstiprinājumi un atzinumi*.

Kvalitātes pilnveidi (improvement) īsteno augstskola, lai izveidotu *pilnvērtīgākas, efektīvākas un ilgtspējīgākas* studijas, kas paaugstinātu absolventu konkurētspēju vietējā, nacionālā darba tirgū; *pilnveidotību* apliecina *pašvērtējums, profesionālais vai koleģiālvērtējums*. *Izglītības izcilību (excellence)* veicina, sekmē augstskolas, kas īsteno pārmaiņvadības, izrāviena / apsteiguma un pārākuma veidošanās pasākumus; *izcilību* apliecina *pašvērtējums* un apstiprina *atzinumi*. Absolventiem augsta konkurētspēja arī starptautiskā darba tirgū.

Institucionālā vadība. Stratēģiskās un operacionālās vadības sistēmas atbilstības novērtēšanu kvalitātes nodrošināšanas, vai kvalitātes pilnveides, vai darbības izcilības modeļu nosacījumiem īsteno, veicot reģistrācijas/ sertifikācijas auditu (ISO9001), nozīmīgo pilnveidojumu pašvērtējumu (ISO9004), vadības izcilības atzinumu (RADAR).

Programmu īstenošana. Studiju programmu izstrādes, pilnveides procesa un īstenošanas veida – pilna, nepilnlaika, e-studiju atbilstības audits, pilnveidojumu efektivitātes pašvērtējums vai izcilības atzinums apstiprina vai apliecina programmu pilnvērtīguma līmeni.

Moduļu, kursu īstenošana. Tematisko moduļu, kursu satura un norišu pilnīguma un atbilstības novērtēšanai veicams audits, pilnveidojumu efektivitāte nosakāma pašvērtējumā, veikuma izcilība apliecina profesionālais atzinums.

Reglamentētās profesijās ir prasīts veikt institucionālo, programmu un moduļu/kursu reģistrācijas / sertifikācijas auditu atbilstoši ISO9001 nosacījumiem.

Kvalitātes kritēriji augstākā izglītībā

Kritēriju kopumu veido tematisko konceptu saturs izveidotā kvalitātes sistēmas – *nodrošināšanas, pilnveides vai izcilības* modelī.

Izglītības izcilību raksturo:

- vadības pārlicība, aizrautība
- aktīvā studēšana, mācīšanās
- organizācijas un personāla attīstošā pilnveide
- spējīga institūcija, prasmīgs personāls, veicinoši partneri
- uzņēmīgums, rosīgums, elastīgums
- nākotnes skatījums
- jaunrades, jaunveides pratība
- lietišķs mērķtiecīgs vadījums
- sociālais skatījums (saistības) sabiedrībā
- rezultativitāte, vērtīguma vairojums
- sistēmas ilgtspēja.

Izcilības kritēriju kopums aptver organizāciju ieceres, rīcības un norises, kur sakņojas darbības *kvalitāte, produktivitāte un pilnveide*. Izglītībā *kvalitātes nodrošināšanas* sistēmas veidojamas studiju – *programmu, norišu un rīcību* vadībā *reglamentētās profesijās*. Mērķis – studiju procesā nodrošināt zināšanas, prasmi un spēju profesionālā darbībā *neradīt kaitējumu dzīvībai, veselībai un videi*.

Studiju, mācīšanās un praktizēšanās rezultātu vērtēšana

Studiju organizācija sakņojas Jaunajā pieejā izglītībā, kas raksturojas ar pāreju no *mācīšanās uz mācīšanos*, rosinot īstenot efektīvas „*uz studentu orientētas studijas*”, kas veidojamas veco mazākefektīvo *profesora priekšlasījumu* studiju vietā.

Studējošais īsteno savu izglītības pilnveidi, kur racionāli apvienotas studijas profesora vadībā, mācīšanās bibliotēkā/tīklā, diskusijas ar citiem studējošiem, saziņa/uzziņas internetā, praktizēšanās pētniecībā un ražošanā, grupu darbs klasēs/centros, intensīvie kursi, vasaras skolas, papildināšanās citās augstskolās, ieskaitot aizrobežu. Studijām izmantojamas interneta datu bāzes, e-pasts, mājas lapas, tālmācību līdzekļi, CD un datneši, drukas darbi, audio/video un teletilti, cyber-studijas/ e-mācības.

Izglītības kvalitāti raksturo studiju/mācīšanās rezultātu (*learning outcomes*) – attiecīgā līmeņa profesionālā amata kvalifikācijai nepieciešamās *zināšanas, prasmes un spējas*. Efektīvo interaktīvo studiju satura, plānojuma, norišu un rīcību rezultātu atbilstības noteiktam līmenim iz(no)vērtēšana īstenojama pašvērtējuma metodoloģijā.

RKI bakalaurs studiju ciklā tiek veikti

- studiju priekšmeta/moduļa tematisko zinību apguves pareizības novērtējums
- studējošā prasmju un iemaņu apguves spējas pašvērtējums
- tematiskās studijās ie(ap)gūto prasmju un spēju pilnvērtīguma pašvērtējums
- studiju norišu plānojuma produktivitātes vērtējums
- noslēguma darba vērtējums.

Studiju tematikas apguves pareizību novērtē ar priekšmeta/moduļa testa jautājumu-iezīmēto atbilžu (A. B. C.) pareizības un uzrakstīto atbilžu pilnīguma vidēji svērtu atzīmi, kas kopīgi ar īsskates vērtējumu veido studējošā tematisko zinību novērtējumu, kā arī atklāj nepietiekamās zināšanas, ko turpmāk vajadzētu pilnveidot. Mācībspēki, analizējot neatbilstību sadalījumu kārtējā studentu grupā, izstrādā studiju satura un norišu pilnveides pasākumus, ko pēctecīgi īsteno.

Studējošā prasmju un iemaņu pašvērtējums sniedz ieskatu sekmīgai studēšanai nepieciešamā pratībā un katra personīgo spēju veidošanās

veikumā studiju procesa dažādās norisēs. Rezultātu analīze studējošiem ļauj noskaidrot savu personīgo spēju nepieciešamos pilnveidojumus. Mācībspēki dažādo studiju norises – to saturu un vadījumu saskanīgi ar studējošo spējības grupējumu īpatsvaru.

Studijās apgūto prasmju un spēju pašvērtējums sniedz ieskatu par vispārējos tematiskos priekšmetos – matemātika, fizika, tēlotājgeometrija, ekonomika u.t.l. katra studējošā teorijas izpratni un praktisko sapratni, jaunrades/jaunveides spēju, iz(sa)pratni lekcijās/praktizēšanās nodarbībās, saziņas un izskaidrošanas prasmi, sadarbības un grupdarba iemaņām, ētikas un patstāvīgās studēšanas prātību, profesionālās valodas un rakstības prasmi u.c. Rezultātu analīzē studējošie saskata turpmākās savas studētprasmes pilnveides jomas, mācībspēki īsteno studiju satura un norišu efektīvus pilnveidojumus.

Studiju norišu plānojuma produktivitātes vērtējums izveidots lai novērtētu nodarbību plānojumā iekļauto braucienos/pārbraucienos patērēto laiku uz nodarbībām Āzenes, Meža ielu un Kronvalda bulvāri, kā arī uz sporta nodarbībām vēl citās vietās, kā arī noskaidrotu racionālāko fiziskā veselīguma nodrošināšanas veidu personīgi katra studējošā skatījumā, savstarpēji salīdzinot: obligātās nodarbības – interešu nodarbības sporta, deju u.c. klubos – pašrosinātas ikdienas fiziskās nodarbības u.c. fiziskās darbības veidus. Plānojumā atklājās dienā vairāki līdz 1,5 stundām nogurdinoši pārbraucieni un nepieļaujami ieilgušas nodarbības no 8.15 līdz 20.30, kā arī neracionālas piespiedu studējošo interesēm neatbilstošas sporta nodarbības.

RKI maģistra studiju ciklā tiek veikti

- studiju tematikas apguves pilnības izvērtējums
- praktizēšanās/laboratorijas darbu vērtīguma vērtējums
- studiju kvalitātes pilnveides pašvērtējums
- noslēguma darba vērtējums.
-

Studiju/mācīšanās tematikas apguves pilnību nosaka pēctecīgā pašvērtējuma ciklā: zinību/pratības izvērtējums, apgūto zināšanu, izkopto prasmju un izveidojušos spēju novērtējums studiju tematikā, modulī un kursā. Nepilnīgo atbilžu versijās iekļautas norādes par

atkārtotu tematikas apguvi, kas nepieciešams sekmīgām pēctecīgām studijām. Mācībspēki pašvērtējumu vispusīgā analīzē nosaka nozīmīgākos studiju/mācību norišu un līdzekļu pilnveides pasākumus.

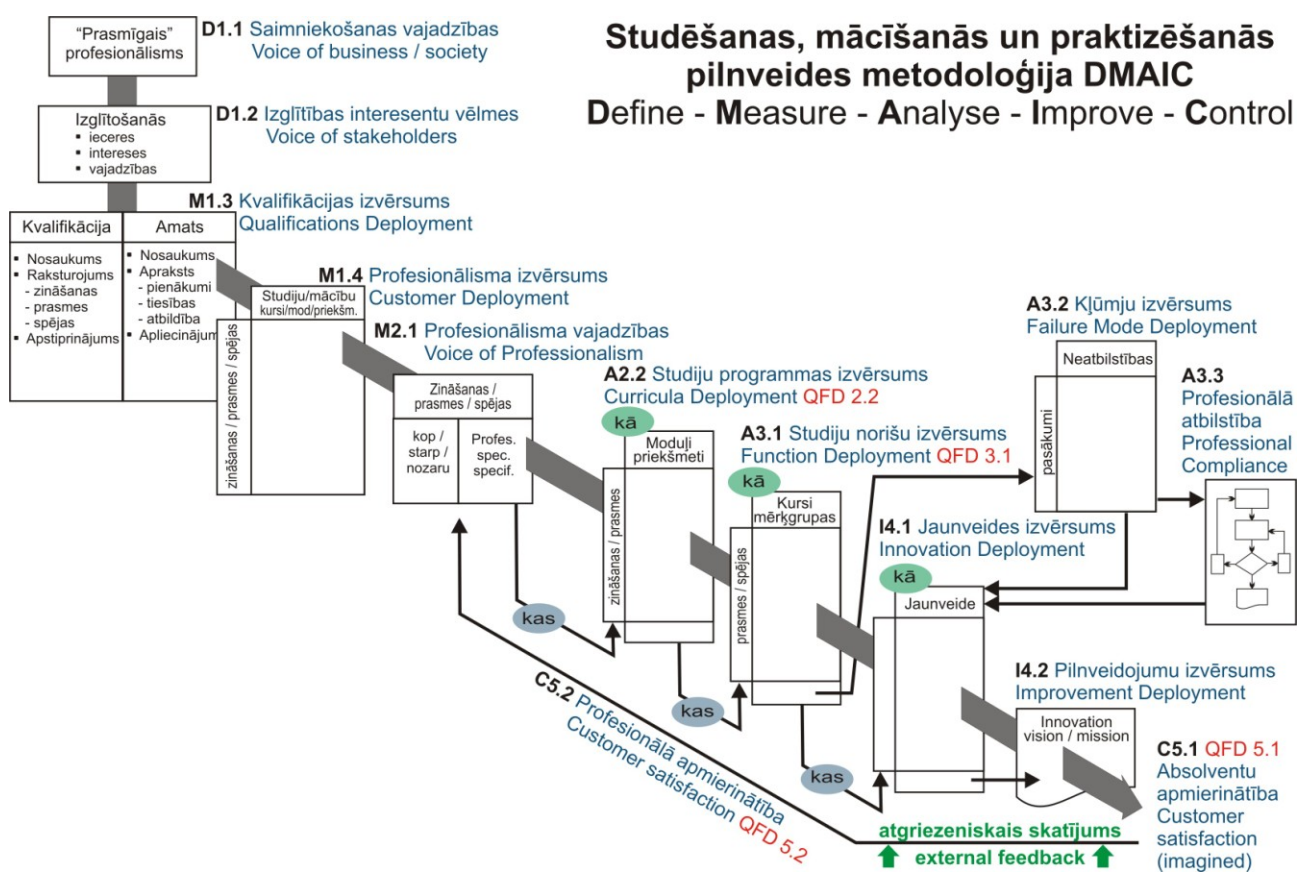
Praktizēšanās/laboratorijas darbu vērtīgumu nosaka, analizējot studējošo un mācībspēku veikto gatavošanās, izstrādes un novērtēšanas norišu – studiju procesa, vadījuma pilnvērtīguma pašvērtējumus. Studējošie izplāno atkārtoto rīcību – teorētisko zināšanu padziļināšanas, praktisko prasmju un paveiktā pareizības novērtēšanas spēju izkopšanas pasākumus. Mācībspēki nosaka teorētiskā kursa, praktiskās darbības aprakstu un darba tehnikas – praktizēšanās/pētniecības norišu/ procesa pilnveides pasākumus.

Studiju kvalitātes pilnveides pašvērtējumu veic izglītības satura un kvalitātes analīzē, pilnveides un jaunveides pasākumu izveidē, lietderīgi izmantojot *izvērstās kvalitātes metodoloģiju* – QFD, kur darba tirgus vajadzību un studējošo interešu skatījumā nosaka studijās apgūstamo zināšanu, prasmju un spēju kopumu, izvērtē studiju programmas satura pilnvērtības un studiju norišu produktivitātes līmeni, veic neatbilstību un kļūmju analīzi, izstrādā pilnveides pasākumus, sagatavo jaunveides pasākumu plānojumu, iz(no)vērtē studējošo, mācībspēku un sabiedrības vajadzību un interešu apmierinājuma pakāpi un izstrādā studiju attīstošās pilnveides stratēģijas izmaiņas un rīcības uzdevumus.

RKI praktiski īsteno un mērķtiecīgi pilnveido studiju satura un kvalitātes vērtēšanas metodoloģiju, pielietojot efektīvās kvalitātes tehnoloģijas, jaunrades un jaunveides metodes, kas sekmē studējošo un *mācībspēku kvalifikācijas – zināšanu, prasmju un spēju* attīstošo pilnveidi.

Noslēguma darba vērtējums ietver

- vadītāja atsauksmi ar veikuma darbā vērtējumu, autora zināšanu un prasmju raksturojumu
- recenzenta saskatītā veikto pētījumu nozīmība, darba praktiskais vērtīgums, kā arī darbā sasniegtie nozīmīgākie rezultāti un turpmākās pilnveidošanas iespējas
- pārbaudījuma komisijas novērtējumu, kas izveidojies pamatojoties uz darba autora īsskates sniegumu, atbilžu kvalitāti uz jautājumiem un diskusijas prasmi.

Studiju programmas un norišu pilnveide

Studiju programmas un norišu kvalitātes studiju/ mācību/ praktizēšanās rezultātu atbilstība bakalaura/ maģistra/ doktora ciklu kvalifikācijas līmeņu raksturojumam efektīvi īstenojama studējošo/ mācībspēku pašvērtējumā, izmantojot *praktisko pētījumu metodoloģijā DMAIC Define – Measure – Analyse – Improve – Control* pēctecīgi iekļauto izvērsto kvalitātes metodoloģiju QFD – Quality Function Deployment. QFD 2.2 Curricula Deployment. Zinību, prasības izklāsta līmenis studiju kursā/ modulī/ priekšmetā.

QFD 3.1 Function Deployment. Zinību, prasības aptvērums studiju/ praktizēšanās norisēs, rīcībās.

QFD 5.1 Customer Satisfaction. Zinību, prasības apguves līmenis studijās, mācībās, praktizēšanā studiju cikla noslēgumā absolventu skatījumā.

QFD 5.2. Zinību, prasības noderīguma līmenis, pēctecīgā darbā profesionālos amatos.

Augstskola

Institūts/ Akadēmija/ Universitāte

Augstskola – pilnīga patstāvība institucionālā organizācijā, studiju programmu veidošanā/ īstenošanā, studiju norišu vadībā/pilnveidē, kā arī sadarbības ar studējošiem, profesionāliem, interesentiem veicināšanā un mūžizglītības, kvalifikācijas mācību un pētniecības sekmēšanā. Augstskolas, pētniecības iestādes, biznesa struktūras, sabiedrība un valdība rosina, izvērš un stiprina sadarbību kopīgo mērķtiecīgo nodomu īstenošanā.

Mācībspēki/profesionāli lietišķā sadarbībā

- īsteno modulārās studijas / mācības, kas sabalansēti apvieno studējošo, augstskolas un darba tirgus intereses, vēlmes un vajadzības
- pastāvīgi paplašina, padziļina un pilnveido studiju programmu saturu, kā arī nepārtraukti paaugstina rīcību un norišu efektivitāti
- veic kvalifikācijas – zināšanu, prasmju un spēju diversifikāciju atbilstīgi strauji mainīgā darba tirgus vajadzībām.

Augstskolas stratēģiskās vadības grupa

- sekmē pārmaiņu „no komandekonomikas uz zināšanu ekonomiku” īstenošanos augstskolā
- veicina studiju pārākuma veidošanos (*benchmarking*) pasākumus, jaunrades/jaunveides rosinājumu un efektīvo tehnoloģiju pārneses īstenošanu
- gatavojas „izrāviena/apsteiguma” stratēģijas īstenošanai.

Studiju / pētniecības rīcības un vadības personāls

- veido/pārveido studiju/mācību kursus, mūžizglītības pasākumus
 - veicina izglītības tehnoloģiju pārveidi „no mācīšanas uz mācīšanos”
 - sekmē e-studiju, virtuālo tīklu un tīklojumu veidošanos.
- *Praktiskā pētniecība* – nozīmīga, vērtīgumu paaugstinoša profesionālās izglītības sastāvdaļa
 - *Praktizēšanās pētniecībā* – padziļina specializētās tematiskās zinības un prātību, kā arī ievirza darbā pētniecības sākumposmā
 - *Pētniecības rezultāti* – padziļina studiju tematisko saturu, pilnveido studiju/ mācību/ apmācību/ pašmācību metodoloģiju
 - *Studējošie* – līdztiesīgas personas studiju organizacionālā/ pārvaldes sistēmā, pilnvērtīgi partneri studiju/ mācību norisēs, kuru rīcība galvenokārt nodrošina mācīšanās rezultātu pilnīgumu
 - *Mācībspēki* – rosina, veicina mācīšanos, sekmē studējošo zināšanu, prasmju un spēju attīstību, pilnveido studiju un mācību līdzekļu saturu un vērtīgumu
 - *Mūžizglītība* – neatņemama profesionālās izglītības sastāvdaļa, augstskolās īstenotās mūžizglītības mācības akumulējamās studiju programmās, iezīmējas liela mācību/ apmācību/ pašmācību dažādība, kuru rezultāti iekļaujas attiecīgos kvalifikācijas līmeņos, kā arī ieskaitāmi studiju rezultātos.

Augstskolām to studiju programmu īstenošanā iekļāvušamies institūcijām ir jāklūst pilnīgi patstāvīgām studiju satura un norišu veidošanā, īstenošanā un pilnveidē, institucionālā vadībā, sadarbībā, partnerattiecību un līgumsaistību veidošanā. Kvalitātes vadības sistēma veidojama autonoma katrā institūcijā; apvienojoša struktūra (fakultāte, universitāte) veido aptverošo vispārējo vadības sistēmu, kas aizstāj neefektīvās administrēšanas, pārvaldes un regulējošo „aparātu”, „dienestus” utl.

Guna Čivčiša was born in Riga. The author has earned Bachelor of Science in Mechanical Engineering (2001) at the Riga Technical University, Faculty of Transport and Mechanical Engineering, Institute for Quality Engineering followed by the Master of Engineering Science in Mechanical Engineering (2004) at the Riga Technical University, Faculty of Transport and Mechanical Engineering, Institute for Quality Engineering. Her main field of studies is Quality assurance and management.

The author works as a lecturer and research assistant at the Institute for Quality Engineering of Riga Technical University since 2007. At this moment she is project coordinator in Latvia of EU Education and Culture DG, Lifelong Learning Programme, „Inter-countries Research for Manufacturing Advancement” (IRMA).

The author is the Board Member of the Latvian Foundation for Quality Improvement.

Jolanta Janauska was born in Riga. Holding Diploma at Philologist of German (1977, University of Latvia), Master in Total Quality Management (2004, Riga Technical University), Doctoral Qualification in Total Quality Management (2008, Riga Technical University).

From 1977 to 1986 worked as senior technician, lecturer at the Department of Philology, Department of Mechanics at Riga Polytechnical Institute, since 1986 Head of Research and Development centre, Head of EC Tempus Continuing Education centre and Dept. Director of Institute for Quality Engineering at Faculty of Transport and Mechanical Engineering at Riga Technical University.

President of Latvian Foundation for Quality Improvement (1995-...), Vice President of Latvian Society for Quality.

Janis Mikelsons was born in Riga. Holding an engineer's degree 1970, Riga Polytechnical Institute.

Since 2004 holding an Associate Professor's position at the Institute for Quality Engineering at Riga Technical University, Faculty of Transport and Mechanical Engineering. From 1994 to 2003 has worked as Director of Latvian National Bureau of Accreditation for Laboratory, Certification and Inspection Bodies. From 1993 to 1994 has worked as Head of Division of Standardization and Certification of Ministry of Economy.

Member of Latvian Society for Quality (from 1992). Member of Latvian National Metrology Council (1997-2003). Member of Latvian National Accreditation Council (1994-2003). Member of Latvian National Standardization Council (from 2007). Vice – chairmen of ASSOCIATION OF LATVIA WATER AND GAS USERS (from 2008).

Representative from Latvia at the European co-operation for Accreditation (1997-2003). Coordinator

of Regional Program on Quality Assurance PHARE II – III for Latvia in accreditation and conformity assessment area (1994-2003). Coordinator of TRANSFORM Program, AMOS project in conformity assessment area (1994-2002).

Narimants Salenieks was born in Kuldiga. Holding an technician's degree in Machine Maintenance (1957, Riga Industrial Polytechnic), engineer's degree in Mechanical Design (1962, Riga Polytechnical Institute), Cand.sc.degree in Stochastic analysis accuracy of mechanisms (1963, Riga Polytechnical Institute), Doctor Degree in Stochastic analysis accuracy, effectivity and reliability of mechanical systems (1983, Institute of Machine Sciences, Moscow). Has earned Dr.habil.sc.ing. (1992, Council of Science, Latvia).

From 1962 to 1990 has worked as Lecturer, Assistant Professor, Professor and Head at the Chair of Machine Elements and Theory of Machines and Mechanisms, Faculty of Mechanical Engineering of Riga Polytechnical Institute. Since 1990 worked as professor, director of Institute for Quality Engineering at Riga Technical University.

President of Latvian Union of Engineering Organisations (1991-96), President of the Latvian Society for Quality. Honorary Member of the Riga Technical University (1991-...). Prize winner of the Latvian Council of Ministers (1990), Honorary Scientist of Latvia (1988), Honorary Member of Research and Engineering Societies (1988), Prize Winner of the Latvian Society of Mechanical Engineering.

Čivčiša G., Janauska J., Mīkelsons J., Salenieks N. Effective Quality Improvement Methodology of Studies

Quality of higher education – effective and efficient study programs, productive learning procedures, activities and processes, effective management - leadership, governance and management. The quality management system consists of core, support and management processes which are providing quality, effectiveness and sustainability of higher education. The results of professional studies, training and practicing provide appropriate knowledge, skills and competences that are characterized by the bachelor's, master's and doctoral level qualification and the degree of professionalism. The efforts of quality improvement are implemented by university to establish more effective, efficient and sustainable studies and to raise the competitiveness of the graduates in local, national and international labour market. The study organization is based on effective change from teaching to learning. Students have opportunity to combine different learning activities during studies to improve their education – studies under the supervision of professor, individual studies at library/network, work with the Internet, discussions with other students, the practices of research training, assistance in the production and teamwork at classes/centers, intensive courses, summer schools, exchange studies at other universities, including foreign. During studies, databases

available in the Internet, e-mail, web sites, distance learning tools, CDs, flash drives, printed materials, audio/video bridges, *cyber studies*/e-studies should be available and used. University – the fully autonomy by the institutional organization, development/ implementation of the curriculum in the study process management / improvement, as well by enhance cooperation with the students, professionals and interested parts to promote a lifelong learning, training and research. A cooperation between HEI, research institutions, business organizations, society and the government encourages, develops and strengthens an implementation of the joint intentions.

Чивчиша Г., Янаука И., Микелсонс Я., Салениекс Н., Эффективные мероприятия по усовершенствованию высшего образования

Качество высшего образования – совершенные практические программы, продуктивные учебные занятия и процессы, эффективное управление – лидерство, руководство и менеджмент. Система качества основывается на оперативном управлении основных, вспомогательных процессов, а также процессов руководства, что обеспечивает качество, эффективность и живучесть высшего образования. Результаты профессионального образования, учебы и практикования содержат знания, умение и способности, характеризующие уровень квалификации бакалавра, магистра и доктора, а также степень профессиональной должности. Усовершенствование качества ведет высшее учебное заведение к созданию полноценных программ, эффективных и долгосрочных учебных занятий, что повышает конкурентоспособность выпускников на местном, национальном и международном рынке труда. Организация учебы базируется на целевом подходе – от обучения к учебе. Учащийся осуществляет свои намерения в совершенствовании образования рационально объединяя под руководством профессора, учебу в библиотеке/в сети, дискуссии с сокурсниками, изучение информации в интернете, практикование в исследованиях/на производстве, участие в рабочих группах, летних школах, пополнение знаний в других учебных заведениях – в том числе заграничных. В учебе используются базы данных, e-почта, интернет-страницы, средства дистанционного учения, диски и флэши, печатные издания, аудио-видео системы, виртуальная учеба/практикование. Высшее учебное заведение полностью самостоятельно в институтской организации, в создании, совершенствовании учебных программ, в проведении / совершенствовании занятий, а также в сотрудничестве со студентами, профессионалами и заинтересованными, в способствовании учений в курсах, в пожизненной учебе, практиковании в исследованиях. Высшее учебное заведение, исследовательские организации, производственные структуры, общество и правительство иницирует, развивает и укрепляет сотрудничество в намеченной общей целенаправленной деятельности.